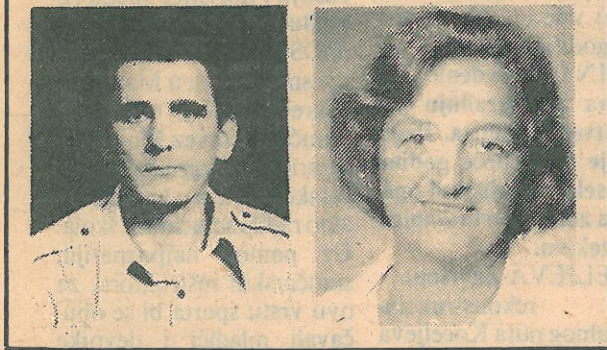

PIŠETA IN UREJUJETA:

Lojze Košorok
in Pavla Gruden

Kar po domače

Nemogoče je, da bi sedobni red mogel še dolgo vladati človeštvu. Pa tudi v upanju za zboljšanje človeških odnosov je nemogoče verjeti na predsodke, ki so največja zapreka napredovanju naše civilizacije. Ti predsodki so: rasni, verski in razredni.

Na žalost so vsi ti predsodki že tako dolgo z nami, da so nam takorekoč prišli v kri. Izglediti jih je že v sv. pismu stare zaveze, in niti Kristus s svojimi nauki jih ni bil sposoben odpraviti. Da ni bilo teh predsodkov, ne bi bilo niti političnih.

Celo predsodke, ki vladajo med moškimi in ženskimi spolom je najti že v začetku pisane zgodovine človeštva. Še danes se dogaja, da ima sin prvorojonec večje pravice v družini kot ostali otroci. Še danes v nekaterih družinah ni rojstvo hčerke sprejeto z istim veseljem kot rojstvo sinov. Ta predsodek je že v začetku naše civilizacije našel pot v poslovno življenje, v kateremu ženske šele danes, ne brez borbe, dobivajo svoje pravice.

Vendar je od vseh naštetih predsodkov najbolj sramoten rasni predsodek.

Mislim, da ni emigranta, ki je prišel v Avstralijo v zavesti, da bo ravno v tej zemlji, za katero je veroval, da mu bo nudila pravično in mirno življenje, naletel ravno na najgrši, to je, rasni predsodek.

Posebno smo v to verjeli Jugoslovenci, saj smo že od nekdaj bili, vsaj do predvojne dobe, anglofilni, in sploh naklonjeni zapadni civilizaciji.

Za časa II. svetovne vojne smo bili edini nepokolebljivi prijatelji Zavezniških sil, med katere so spadali tudi Angleži, oziroma Velika Britanija. Če danes vlada v Jugoslaviji režim, ki "Veliki Britaniji" in današnji federalni vladi v Avstraliji ne ugaja, to ni naša krivica nego politično nihanje Anglo-saksonskih politikov, ki so za časa vojne držali majhne narode v svoji pesti in barantali z njimi na političnem trgu kakor se jim je zdelo primerno, da je bilo v korist britancem. Na to smo seveda mi Jugoslovenci kar hitro pozabili, oziroma skušamo to spregledati vedoč, da za velike narode vedno padajo mali.

Končno si je Jugoslavija uredila ževljenje tako, kotk je ugajalo narodom Jugoslavije, brez razloga, kako na to gledata Anglija in Rusija. Spoznali so takozvano britansko "pravičnost".

Šli smo za boljšim svetom v Avstralijo, ker smo smatrali, da v njej ne bomo žrtve hinavske angleške politike. Pa se je izkazalo drugače. Že nešteto krat.

Krona te politične hinavščine je članek, ki je izšel 24 decembra 1978 v "Sunday Telegraph-u" pod naslovom "Britonos head most wanted migrant list".

Članek, izpod peresa G. Doriana Wild, piše, da je Immigration Department v svojim letnem poročilu izjavil, da so Britanci, Iraci, Kanadčani, Amerikanci - USA -, severni Evropejci in Južni Afrikanci ekonomsko najbolj zadovoljivi emigranti v Avstraliji. Razen tega trdi Department za Emigracijo, da imajo emigranti iz teh zemlja najboljšo poklične kvalifikacije.

Kako more Oddelek za emigracijo to trditi, je res čudno, saj narodom, ki niso anglosaksonskega porekla niti ne prizna kvalifikacij, ki soi jih prislužil v svoji prvotni domovini.

Resnica je, da avstralska vlada daje prednost anglosaksonskim emigrantom, ne zato, ker imajo boljše poklično znanje, ampak enostavno zato, ker so anglosaksonci. Posebno malo pa jih briga kdo so bili angleški politični zavezniki za časa zadnje vojne. Morda severno-evropski narodi???

Kar se tiče emigrantov iz Južne Amerike, pa je niki uradnik Oddelka za emigracijo izjavil, da so oni dobri delavci, le da imajo preveč otrok, kar bi lahko preobremenilo avstralski socialni servis...

Vendar se Immigration department tako ne izraža, kadar pridejo v Avstralijo družine z številnimi otroci - deset in več - iz Anglije ali Jolandije, nego jih celo s fotografijami predstavljajo v dnevnem tisku avstralskemu občinstvu, pozdravljajo jih s posebnim vandenjem ravno radi velikega števila otrok.

Nekateri uradniki v Immigration Department-u so se izrazili, da bo to poročilo verjetno izzvalo veliko nezadovoljstvo med emigranti, ki že tako in tako čutijo da je avstralska emigrantska politika polna predsodkov. Ti so imel prav, kajti kadar napočijo volitve, takrat nam vsem emigrantom, posebno onim iz Srednje jugovzhodne Evrope politiki pihajo na duše, češ, da smo mi zgradili Avstralijo kot je danes in, da smo jo mi obogatili z našo kulturo in tradicijami.

Gornje je tipično hinavska politika "velike" Britanije, po kateri se ravna avstralska rederalna vlada.

Upati je, da je članek o katerem piše ta dopis, odprl oči emigrantom iz Južne Amerike, a posebno emigrantom iz Srednje jugovzhodne Evrope, in da bomo temu primerno tudi glasovali pri bodočih volitvah.

Pavla Gruden

NOVICE IN ZANIMIVOSTI

NOV RADIJSKI ODDAJNIK V DOMAŽLIH

DOMAŽALE-Pisalo se je leto 1928, ko so časopisi objavili vest, da stoji v Domažalah oddajnik, ki je s svojo močjo 2,5 kilovata eden najmočnejših v Evropi. Danes domažalski oddajnik s svojo močjo seže komaj do kolen celo jugoslovanskim oddajnikom, a vendar si bo z novo pridobitvijo, ki jo šele gradijo, kmalu izboljšal svoje mesto tudi med evropskimi oddajniki.

Nova pridobitev je namreč 600 kilovatni oddajnik, ki ne bo omogočil le tega, da bo srednji valtovej prvi program ljubljanskega radia zelo dobro slišati po vsej Sloveniji in Jugoslaviji, ampak bo predvsem omogočil boljše posredovanje programa tudi prek meja, Slovencem, ki prebivajo v tujini.

Sicer pa domažalski oddajnik piše svojo zgodovino od leta 1951 dalje. Takrat so na mestu, kjer je že pred vojno stal oddajnik (med vojno je bil namreč porušen) postavili 100 kilovatni oddajnik. Leta 1965 pa še drugega, tako da sta oba vzporedno imela moč 200 kilovatov. A številni, precej močnejši oddajniki so vse bolj mešali štrane domažalskemu, piratske postaje

so vsakokvale s svojimi programi vse pogosteje. Prva to pa je botrovalo temu, da je domažalski oddajnik na ženevski konferenci o radijskih oddajnikih leta 1975 dobil novo frekvenco 918 KHz (priključili so jo prav pred kratkim) in novo valovno dolžino 326,8 metra. Poleg tega pa dovoljenje za gradnjo 600 kilovatnega oddajnika.

NOVOMEŠČANI IZVAŽAJO V FRANCIJO AVTOMOBILE

NOVO MESTO-20. decembra je z novomeške železniške postaje odpeljal prvi avtobus, na katerem je bilo 50 avtov znamke "Renault-4", ki jih je novomeška tovarna avtov IMV po pogodbi o dolgoročni kooperaciji dobivala v ojemu francoskemu partnerju "Renault". Na začetku bo IMV za potrebe zahodne Evrope dobavljal po 1.000 R4 mesečno, do konca prihodnjega leta pa nameravajo izvoziti kar 50.000 avtomobilov.

TAMOVIAVTOBUSI ZA POLJSKO

MARIBOR-Prihodnje leto bo mariborska tovarna avtomobilov in motorjev izvozila na Poljsko 250 avtobusov. Poljaki so kupili doslej že večje število avtobusov TAM in so z njimi zadovoljni. Zdaj vozi po poljskih cestah 1140 Tamovih avtobusov.

HIDROMONTAŽA BO DELALA VIRANU

MARIBOR-Slovensko podjetje Hidromontaža Maribor je dobila na mednarodni licitaciji posel v Iranu pri izdelavi celotnega cevovoda z vso opremo od črpalk do armatur. Prva skupina varilcev in cevarjev bo odpotovala na gradbišče prihodnje leto pomladi.

GENERALNI KONZUL ZDA V SLOVENIJI

LJUBLJANA-Tu je bil na obisku generalni konzul ZDA v Zagrebu Olaf Grobel. Ob tej priložnosti sta ga sprejela predsednik slovenskega komiteja za ekonomske odnose s tujino Jernej Jan in predsednik gospodarske zbornice Slovenije Andrej Verbič. Ameriški generalni konzul je obiskal tudi več slovenskih delovnih organizacij in sicer Iskra, Ljubljansko banko-Združeno banko in Inštitut Jožef Štefan.

PRVI DC-10 V LJUBLJANI

Na sveže spluženem brniškem letališču je v sredo, 20. decembra prvič pristalo Jatovo letalo DC-10 in po krajšem postanku s prvimi 190 potniki odletelo proti New Yorku.

HUDA BURJA NA PRIMORSKEM

LJUBLJANA-Zimski ples sta 19. decembra zaplesala sneg in veter. Predvsem veter, oziroma burja, ki je tam, kjer se rojeva, kot pravi, pod Nanosom, hudo zavrtela snežnike in s hitrostjo 170 pa tudi 180 km na uro trgala električne in telefonske žice, odkrivala strehe in se sem ter tja poigravala tudi s kakšnim avtomobilom.

Težav je bilo predvsem na postojnskem, ajdovskem in novogoriškem območju toliko, da so morali stopiti v akcijo štabi za civilno zaščito. V ajdovski občini so sunki burje izruvali številne telefonske in električne drogove, brez toka so ostali Ajdovci in vaščani desetih vasi. Sunki burje so ponesli s seboj dele strehe novega športnega centra, srednješolskega centra, odkrili so strehe nekaterim obratom tovarne pohištva Lipa, otroškemu vrtcu in železniški postaji. Mimogrede so pobili še nekaj okeanskih stekel in so morali v šolskem centru prekiniti pouk. Kljub takšnemu divljanju žrtev na srečo ni bilo.

NAJSTAREJŠI ZAPIS

V cerkvi v Martinu na Muri v Medžimurju je ohranjena najstarejša arabska številka v naši državi. Na neki konzoli je vklešana letnica 1468. Starejši zapis z arabsko številko v naši državi menda ni znan.

30 LET MODERNE GALERIJE

V Moderni galeriji v Ljubljani, novem likovnem razstavišču, ki bo nosilo ime Riharda Jakopiča, in v tiskarni Mladinske knjige potekajo živahne priprave na trideseto obletnico Moderne galerije, osrednje likovne ustanove, ki je po vojni podjetno znala izkoristiti izjemni val slovenske in jugoslovanske umetnosti, ga utemeljiti doma in uveljaviti v svetu. Dejansko se trideset let Moderne galerije, ki jih pišemo letos, v marsičem pokriva s tridesetimi leti rasti slovenske moderne likovne umetnosti. To naj bi tudi izpričala velika zgodovinska retrospektiva, na kateri bo prek tisoč likovnih del predstavilo razvoj slovenskega likovnega ustvarjanja od leta 1945 do 1978.

V istem času, ko bodo v prostorih Moderne galerije tako razstavili prek 500 eksponatov slikarstva, kiparstva, ilustracije, grafike, konceptualne umetnosti in tapiserije, bodo namreč v ra novo odprtem razstavišču "Rihard Jakopič" v Gradišču v Ljubljani odprli razstavo arhitekture, urbanizma, industrijskega oblikovanja, dizajna in umetniške fotografije. Obe razstavi, ki bosta našli svoj trajen dokumentarni odraz tudi v treh zvezkih priročnika sodobne likovne umetnosti v izdaji založbe Mladinska knjiga, bodo odprli, ko bodo zaključene vse priprave, v začetku prihodnjega leta.

Razstava v Moderni galeriji bo z zgodovinskim vidikom predstavila vsa obdobja slovenske likovne umetnosti iz časa minulih treh desetletij.

Odpiranje obeh razstav-pa tudi odpiranje novega razstavišča, ki naj bi nadomestilo izgubo Jakopičevega paviljona-bo gotovo pomemben kulturnopolitični dogodek Ljubljane, Slovenije pa tudi Jugoslavije in mednarodne likovne skupnosti.

Moderna galerija v Ljubljani je v minulih tridesetih letih postala križišče mnogih iskanj sodobne likovne ustvarjalnosti, še posebej s poudarkom na grafiko in angažirano izraznost sodobnega človeka.

SEVERJEVE NAGRADE IGRALCEM

ŠKOFJA LOKA-Z živo mislijo na spomin in delo slovenskega gledališkega igralca Staneta Severja so 18. decembra v škofjeloškem gradu podelili letošnje nagrade sklada Staneta Severja. Za igralski dosežek je to visoko priznanje prejela igralka Drame SNG Maribor Pavla Brunčkova, interpretinja igre Matjaža Kmecla "Intervju" v režiji Vojte Soldatoviča.

Nagrade sklada Staneta Severja za leto 1978 so pripadle še Borisu Cavazzi, Petru Douganu, Miranu Kendi in Janezu Modicu.

Jugoslovensko-Australsko Društvo iz Newtown-a obavešava sve zainteresovane da će se u subotu 20.1.79 u 7 sati uveče prikazivati film "DEPS'd". U glavim ulogama Bekim Fehmin, Fabijan Sovagović, Milena Dravić, Relja Bašić i drugi. Žurnal: ISELJENIČKA NEDELJA 1974 g. Film će se prikazivati u prostorijama Newtown Public School, King St., Newtown. Napomena: Sav prihod od filma ide u korist Jugoslovenske Etničke škole u Newtown-u.

Svi dobrodošli
Uprava

GORJANCISE ODPIRAJO SVETU

"Slavna gora, ki se zove Gorjanci" (tako je zapisal dolenski bard Janez Trdina), dopira svoja bogastva gozdarju, lovcu, smučarju, poputniku, turistu. Iz skrivnostnega gorskega grebena, polnega čudovitih košenice, mračnega stoletnega gozda in svetlejših, obdelanih gozdnih sestojev, nastaja odprta gora, dostopna vsem, ki bi se radi v njenem miru odpočili, ali zaužili del njenih darov. Zdaj so v to deviško divjino zasekali traso nove ceste. Domačini ji že pravijo gorjanska cesta, njen pomen pa je zares širok. Čeprav se je najbolj veselijo Podgorci, posebno še Gabrčani, se z njo odpira pomembna prometna žila za vso Dolenjsko in Slavenijo.

Cesta bo tako rekoč temeljni kamen spominskega območja. Za njo bo v ta nevsakdanji del domovine in sosednje Hrvatske proniknilo življenje.

Dosedanja prometna žila na Gorjance, ki teče od Vahte na cesti Novo mesto-Metlika do Miklavža, je bila vse predolg in negospodaren ovinek za spravljanje lesa v dolino. Kmečki gospodarji so zato les iz svojih host raj spravljali po težavnih "nepoteh" do Gabrja. Kadar so poleti v gorjanskih košencah nekosi li dišečega sena, so ga spravljali do svojih domov na prednjih premah vozov. Zadnji del voza so odpeli, tako da so žival vpregli le v prva kolesa. K temu so pripeli nekaj vej, nanje pa naložili seno. Edino tako so lahko spravili seno v dolino; divji in nepristopni so Gorjanci testrani.

Od 15. maja, ko so stekla prva dela, pa do junija prihodnjega leta, ko bo cesta dograjena, bo na 7677 m dolgi trasi počilo 50.000 min, oziroma bo 17 ton razstreliva zrahalo kamnita nedra gorjanskih strmin. Okoli 31.000 kubičnih metrov zemlje in kamnja bodo izkopali in nasuli.

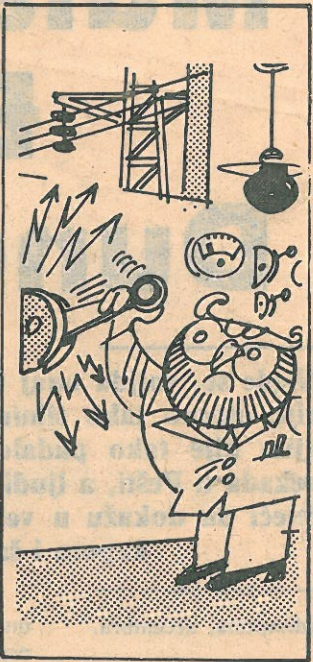
Trasa je razdeljena na dva dela: zgornji in spodnji. Težji in zahtevnejši je zgornji del. V povprečju 4 m široko čestišče je v zgornjem delu ponekod zaradi hudo strmih pobočij zoženo, žav pri srečanjih tovornjakov in avtobusov. Za take namene bo zgrajenih več izogibašč.

Načrtovalcem trase je uspelo speljati cesto razmeroma položno. Čeprav gre za precejšen dvig, so zponi v povprečju le 7-odstotni, najhujši pa ne preseže 9,67 odstotka.

Kmetje iz Gabrja, katerih gozdovi se nahajajo predvsem v spodnjem delu bodoče ceste, vedo, da nova podgorska prometna žila prinaša veliko koristi tudi njim. Ko so se odločali, kako pomagati GG Novo mesto pri gradnji, ni bilo veliko ugibanja in odlašanja. Razen zares redkih izjem so vsi radi odstopili zemljo za traso. Odstopljeni kos gozda se bo povrnil v večji vrednosti gozdnih površin v bližini ceste.

Gabska krajevna skupnost je tudi eden od devetih podpisnikov samoupravnega sporazuma o sofinanciranju izgradnje spodnjega odseka ceste. Čeprav zaenkrat vidijo vrednost nove gorjanske ceste predvsem Podgorci in gozdno gospodarstvo, pa bo cesta imela tudi druge prednosti. S cesto bo

odprt nov list v zgodovini Gorjancev. Za turizem, gospodarstvo in spominsko območje Gorjanci-Zužemberk cesta veliko pomeni.

GLAVNI KRIVEC — SOVA

Nenavaden toda zelo drag stik se je dogodil, ko se je sova zapletla med žice transformatorske postaje Kleče v Ljubljani. Razumljivo je, da je sova takoj zgorela, toda poprej je povzročila temeljit kratak stik. V Ljubljani je v hipu ugasnilo več kot sto tisoč žarnic. Mesto je ostalo v temi.

SREČOLOV

Na lovski zabavi v Lazarevcu, ki so jo priredili tamkajšnji obrtniki, je bil glavni dobitek srečolova — nagrobnik!

FAŠISTIČNI GOZD

Med zadnjo vojno so fašisti na bregovih visokega hriba nad Tolminom zasadili bore in smreke. Razporedili so jih tako, da so drevesa sestavljala črki B in M. To sta bili začetnični imena in priimka Benita Mussolinija. Črki sta bili dolgi približno petsto metrov in ju je bilo mogoče razpoznati že od daleč. Kakor hitro je napočil trenutek svobode, se je zbrala armada tolminskih drvarjev in hitro obračunala z zadnjo sledjo fašizma na svojem območju.

STRELA REŠILA SPOR

Pred sodiščem v Tolminu se je pet bratov in sester dolgo pravdalo zaradi družinske dediščine: hiše. Nikakor se niso mogli sporazumeti, kdo naj bi kaj dobil. Med sedmim sojenjem pa je v razpravno dvorano dospela novica, da je v sporno hišo udarila strela. Vsi so pohiteli gasiti požar. Celo sodnik. Toda vsa hiša je zgorela in težavno vprašanje je bilo rešeno. Ruševine hiše si še sedaj lahko ogledate v vasi Čadrg blizu Tolmina.

BUDIMPEŠTANSKA PRISEĆANJA

'Mulatovanje' Đoke Dunderskog

Nigde se, valjda onaj koji je imao para nije osećao tako silnim, nigde se pred njim nije tako padalo na kolena kao nekada u Pešti, a ljudi iz naših krajeva, želeći da dokažu u velegradu, sipali su kapom i šakom

Budimpešta, decembra.

Kada je neko "ozdo", iz Beograda ili Zagreba, Novog Sada ili Orijeka tamo krajem prošlog i početkom ovog veka, a i docnije između dva rata, potegao put do Budimpešte onda je, kažu, pored uslova koje je imao da obavli, uvek nalazio vremena i novaca da se provede u ovom velegradu još i tada bogomdanom za razonodu. A mnogi su dolazili samo zbog provoda.

Ostale su priče o tim vremenima i našim ljudima koji su znali da "mulatuju" /provode se/, za koje očigledno nijedna od kuća koje su pružale zadovoljstva nije bila nepoznata ni zatvorena.

Trgovci svinjama iz Slavonije i Srema, veleposednici iz Bačke, sandžački begovi, sinovi tek stasavajuće buržoazije iz Srbije, aristokrate iz Zagreba ostavljali su čitave male imetke u peštanskim kafanama.

ŽELJA NOVOPAZARSKOG BEGA

Nisu doduše samo begovi i sinovi buržuja pohodili Peštu i trošili nemilice-bila su to vremena kada su i ljudi tanjih budelara dolazili ovamo da razbiju dosadu svakidašnjice. I oni su "mulatovali" ludo, samo im je provod bio kraći, njihova praznjenja u dugim peštanskim noćima bila su najčešće prekidana onda kada je najlepše.

Dolazak u Peštu bilo je kao "doći u ono pravo", jer se nigde valja kao ovde onaj koji je imao para nije osećao tako silnim, nigde se valjda kao ovde pred onim koji razbacuje nije tako padalo na kolena u tom svetu kafane i provoda, dok su oni iz južnih krajeva - osećajući uvek pomalo i kao obavezu da se dokažu u velegradu - sipali i šakom i kapom.

U "Hungariji", "Duni", "Ricu" i u desetinama drugih mesta za noć i zabavu, kojima je danas samo ime ostalo, počelo bi to s našim ljudima obično, usporeno i pomalo dosadno da bi u neko doba još prve noći preraslo u orgiju kakva se dugo pamti. Novopazarski beg Hajrudin, kaže priča, nosio je oko pasa čemer-pun zlatnika kojima je platio svoje troškove i nastavljao put u Beč, na drugu etapu svog "bečarluka" tek

onda ako bi u čemerima ostalo još nešto da zveči. A najčešće nije ostalo. Jer, beg je, kad bi se dobro nahranio i napojio, imao običaj domaćinima svojim da kaže: dobro, dobro sad smo sredili ovo prvo, ali gde je ono zbog čega sam došao - vodite me tamo gde će mi ruka biti puna i srce Ćuno ...

A takvi su znali da navuku zastore na kafanama i uz odabrano društvo, ne puštajući nikoga unutra, propuste dan i noć da se dva puta smene. Ni Cigani više nisu mogli da sviraju ni devojke da igraju, sve je moralo da padne s nogu od derta i vina, samo je onaj koji diriguje raspoloženjem i muzikom i novcem morao da ostane uspravan ...

Samo, nisu ni svi nabobi mogli da izdrže na nogama onoliko koliko su bili duboki njihovi džepovi. Đoka Dunderski, sin bačvanskog veleposednika Laze Dunderskog iz Kulpina, lumpovao je po Budimpešti u godinama uoči prvog svetskog rata ne žaleći novac koji je pritičao sa imanja njegovog "babe".

A Đoka je bio visok, lep, crn, naočit, neženja u godinama koje su se primicale četrdesetoj i mogao je, imajući iza sebe kulpinsko bogatstvo, da se ponaša kao malo ko u ovom gradu. Samo, Đoka je uz sve predizpozicije bečara posedovao osobinu koja mu nije išla u prilog-nije mogao da izdrži dugo da pije.

SERIJA ŠAMARA

I tako je jedne septembarske noći 1912. vraćajući se iz kafane "Siti" pod deštpun šampanjca, Đoka pozvao taksi. Taksi, tada još retkost, je prišao i Đoka je naredio taksisti da sedne

natrag, a sam je uzeo volan u ruke i krenuo, ali - pravo u prvo drvo. Pratilac Đule, tada već profesor orijentalistike a sada jedan od najuglednijih građana Budimpešte, koji je za ogromnu nagradu od 1.000 kruna mesečno bdeo nad Đokom, i danas, sa svojih 95 godina, živo se seća do u detalje svega pa i ove scene: Kad udari Đoka u drvo taksista udari u kuknjavu, a Đoka mu opali šamar.

Dotrči policajac da uredjuje, a Đoka šamar policajcu. Onda Đoka izvadi novčanik i sa po stotinak kruna umiri obojicu. Zatim pozva fija-ker, jer taksija više nije bilo.

SCENA U VINSKOM PODRUMU

Moćnik kakav je bio, Đoka je bančio jedne noći u "Erdeljskom vinskom podrumu" iza Opere čiji je vlasnik bio Jevrejim omanjeg rasta po imenu Štojer. I u jednom času, kada je količina popijenog prevršila njegove mogućnosti, Dunderski - agresivan i netrpeljiv - počeo da izbacuje iz lokala sve Jevreje ("Zsidok kifelle!", naređivao je).

Tog časa, eto, to mu je bio čef, iako je sve bilo nelogično jer su najbolji njegovi prijatelji u Budimpešti bili Jevreji, počev od jednog od najuglednijih pesnika u to Vreme Šandora Brodija. No, to ovaj put nije bilo važno i kada su gosti počeli da napuštaju vindžinicu, desilo se nešto što ostaje i danas za priču.

Vlasnik kafane Štojer, niži rastom od Dunderskog bar-rem za 30 santimetara, pronađe otkudeta jednu stolicu, stade na nju i opali Đoki takav šamar da se sve razlegalo.

Dunderski koji je do tog časa i pojavom i nastupom odavao čoveka koji vlada Budimpeštom najedanput se prenerazi, zastade, obrisa lice po kojem je pukao šamar, opusti ruke i rečima jedva čujnim, koje je pratio molećiv pogled, zavapi:

- Gospodine Štojer, nemojte vi mene ubiti ...!

Tako se nekad i iz šamare "mulatovalo" u Budimpešti.

Miloš ČOROVIĆ

PROROK Proričem vašu sudbinu

Mogu vam reći vasu prošlost i vasu budućnost. Sto ce vam se desiti u vasem životu. Posjetite me svakim danom od 12.30. pm. do 7. uvečer. Uvijek sam na istoj adresi. Pitajte za Gos. Anu na adresi.

761 Park Street,
Branswick 3056.
Melbourne, VIC.

Javili su nam ...

SVETI NIKOLA-U novom naselju na periferiji grada ključevce od novosagrađenih montažnih kuća dobilo je 118 porodica. U toku je izgradnja samousluge i ugostiteljskih objekata u ovom naselju.

KOSOVSKA KAMEN-CA-Ovo je druga godina kako se iz staklene bašte poljoprivredne zadruge "Kriva Reka" iznose na tržište rani paradajz i krastavci. Proizvodima se snabdevaju pijace u gradovima južne i istočne Srbije.

NEGORIČANO-U ataru ovog sela pronađene su bogate naslage gline najvišeg kvaliteta. Keramička

industrija KIK prerađivače glinu u više od 30 miliona cigala godišnje.

KOVIN-Obezbeđena su sredstva za izgradnju pet zdravstvenih stanica. Planirano je da sledeće godine svako selo u kovinskoj opštini ima zdravstvenu stanicu sa apotekom.

KOCELJEVA-Završena je rekonstrukcija regionalnog puta Koceljeva - Donje Crniljevo tako da se sada saobraćaj normalno obavlja.

KNIN-HE na Krku i Zrmanji, kao investitori, gradiće HE "Golubić". Radovi će početi početkom 1979. godine. HE "Holubić" imaće

snagu od 6,8 megavata. Godišnja proizvodnja biće 28,25 miliona kilovat-časova i koristiće snagu re-ke Butižnice.

GOSTIVAR-Za unapređenje smučarstva u Mavrovu, Sekretarijat za turizam i Smučarski savez Makedonije priprema izgradnju Smučarskog centra u kome bi stalno radila smučarska škola. Uz pomoć najpoznatijih smučarskih instruktora, za ovu vrstu sporta bi se obučavali mladići i devojke među kojima vlada veliko interesovanje za skijanje.

ORAOVICA-Održana je smotra rasnih konja na kojoj je šezdeset vlasnika prikazalo svoja najbolja grla. Cilj smotre je unapređenje konjarstva.

REČ O REČIMA

"Morto un papa, se ne fa un altro" kaže jedna cinična italijanska poslovice čiji je smisao da niko nije nezamenljiv, a koja doslovno prevedena, znači: kad umre jedan papa, napravi se drugi.

Naravno, mnogo je više u duhu našeg jezika da kažemo "naimenuje se drugi" ili "izaberu drugog". Pa ipak, u izvesnom smislu papa se i "pravi", jer od časa kad ga izaberu za vrhovnog poglavara Katoličke crkve, dotadašnji kardinal kao da postaje drugi čovek. Između ostalog, uzima novo ime, različito od onog koje je dobio na krštenju.

Tu sad, za novinare, nastaje jedna mala jezička dilema. Treba li papino novo ime navesti u italijanskom ili u našem obliku?

"Preprošlog" papu, onog koji je vladao od 1958. do 1963. beogradska štampa gotovo redovno je nazivala Đovani XXIII, a zagrebačka Ivan XXIII. I njegovog naslednika poneko je kod nas zvao "Paolo VI", ali je uglavnom prevladao prevedeni oblik toga imena Pavle odnosno Pavao. Sada je najnoviji papa uzeo ime- na obojice svojih prethodnika, i ponovo se u našoj štampi i na televiziji primećuje izvesno kolebanje: je li to papa Đovani Paolo ili papa Ivan (Jovan) Pavle (Pavao)?

BELMONDOV IMENJAK

U jeziku je vrlo često nemoguće doneti kategoričnu presudu, "ovo je pravilno, ovo nije", ali šta se papskih imena tiče, možemo odgovoriti bez oklevanja: treba ih prevoditi. Bolje rečeno, nema nikakvog razloga da ih navodimo na italijanskom, jer ona u originalu i nisu italijanska nego latinska. Papa je sebe prozva- o ne "Đovani Paolo", nego "Johanes Paulus", i tako će potpisivati sva dokumenta, budući da je latinski zvanični jezik Vatikanu. Papska imena oduvek se prevode u svim zemljama, pa će i sadašnji papa za Francuze biti Žan Pol (sasvim kao i Belmondo), za ngleze Džon Pol, Španci će ga zvati Huan Pablo i tako dalje. Mi možemo da biramo izvedu oblika Ivan i Jovan, Pavle i Pavao, alu u svakom slučaju treba da uzmemo naš oblik tih imena, a ne italijanski.

KAKO ZVATI PAPU

Zabuna je, u stvari, nastala samo oko pape Ivana-Đovanija, jer prethodnog papu svi smo zvali Pije (a ne po italijanskom "Pio"), a podjednako postupaju istoričari za sva imena ranijih papa: Benedikt (ne "Benedetto"), Julije (ne "Đurlio"), Grgur (ne "Gregorio") i tako dalje. Pri tom nam pomaže činjenica što pape imaju prilično ograničen repertoar imena i što sva ona, zahvaljujući vekovnoj tradiciji, imaju srpskohrvatski ekvivalent.

Na žalost, kad se papskih predmeta na imena svetovnih vladara, tu je situacija znatno manje jasna. Za malobrojne današnje monarhe, doduše, kolebanja nema, jer njihova imena (Huan Karlos, Elizabeta i sl.) uvek donosimo u izvornom obliku. Ali imena iz prošlosti? Mnoga od njih prevodimo: kažemo, na primer, Petar Veliki, Jovan bez zemlje (engleski kralj iz XII veka, u originalu Džon), Karlo Peti, Franja Josif. Za mnoga druga smo u nedoumici. Jeli prvi kralj Mađarske bio Stevan ili Išvan? Jesu li Velikom Britanijom u prvoj polovini ovog veka vladali Đorđe V i Đorđe VI (kako su ih u ono vreme zvale naše novine) ili Džordž V i Džordž VI? Hoćemo li dve ruske carice iz osamnaestog veka zvati Katarina ili Jekaterina?

Za razliku od papskih, imena careva i kraljeva nisu uvek "opšteevropska", dakle nisu uvek ni prevodiva. Za imena kao Luj, Edvard, Kristijan, Fridih nemamo nikakav srpskohrvatski oblik. Izvestan pokušaj odomaćenja predstavljaju oblici kao "Henrih" ili "Henrik" (nemesto engleskog Henri, nemačkog Hajnrih, francuskog Anri) ili "Viljem" (za englesko Vilijem, nemačko Vilhelm i holandsko Vilem), ali oni u stvari nisu "naši" nego samo mešavina stranih oblika. Sve to znači da za vladarska imena dosledno prevodenje ne dolazi u obzir. Pre bi se moglo razmišljati o suprotnom rešenju - da se sva imena prenose u originalu. U teriroji je to moguće, ali je veliko pitanje da li bismo se ikada navikli da kažemo "Pjotr Veliki" ili "Franc Jozef".

Osim toga, za neke starije vladare, iz doba kad još nisu postojale nacije u današnjem smislu, gotovo je nemoguće odrediti kako gla-

si originalni oblik imena. Uzmimo primer Karla Čelavog, koji je živio od 823. do 877. godine. Istoričari kažu da je on bio prvi kralj Francuske, pa može izgledati opravdano da ga zovemo Šarl, kao što postupa, na primer, "Mala enciklopedija" Prosvete. Ali tako se to nama čini iz današnje Perspektive. Kad bi nas neki vremeplov vratio u deveti vek, otkrili bismo da čelavi kralj nije sebe nazivao Šarl, niti je uopšte znao da postoji nešto što se zove Francuska i francuski jezik. Za tadašnje pojmove, on je bio kralj germanskog plemena zapadnih Franaka, i nosio je potpuno isto ime kao njegov sinovac Karlo Debeli, kralj istočnih Franaka (danas bismo rekli: Nemačka), ili njegov deda Karlo Veliki, ili njegov unuk Karlo Priglupi ... Već i samo ovo obilje nadimaka, uostalom pokazuje da ni savremenicima nije bilo lako da se snadu među tolikim vladarima istog imena. Tek kasnije, kad se budu formirale današnje nacije i jezici, Francuzi će svoga Karla nazvati Šarl, Nemci svoga Karla, Englezi svoga Čarlsa i tako redom.

POTREBAN JE SPISAK

Poneka vladarska imena, prema tome, moramo prevoditi, ali je njihov broj ograničen, jer sva nova imena i dobar deo starijih prenosimo u originalnom vidu. Stoga bi bilo najbolje kad bi se istoričari i lingvisti dogovorili, pa jednom zauvek sastavili spisak "prevodljivih" (ili kako se u nauci kaže, adaptiranih) imena. Taj spisak ne bi morao da bude dugačak, pošto bi se ograničio na definitivno ustaljene oblike kao što je Petar Veliki. Pri tom bi, po našem mišljenju, trebalo odbaciti pseudoadaptacije kao što je Viljem i Henrih i svakog od tih vladara nazvati svojim imenom, prema naciji kojoj pripada: car Vilhelm, Vilem Oranski, saksonski vojvoda Hajnrih, šest žena Henrija Osmog, i tako dalje. To znači da bismo s imenima krunisanih glava postupili kao s imenima običnih smrtnika, koja takode danas prenosimo neprevodena. Pokojni Henriji i Vilhelmi sigurno se neće uvrediti zbog toga, jer zna-ju da je "njihovo" ionako prošlo ...